

65+
ДУЖЕ ЦІКАВИХ
ОБ'ЄКТІВ
1
ДЕНЬ

УЖГОРОД ЦІКАВИЙ
НАЙВИЗНАЧНІШІ ТУРИСТИЧНІ АТРАКЦІЇ МІСТА

facebook.com/guide.uzhgorod.ua

www.guide.uzhgorod.ua

Версія: 1.01

1 УЖГОРОДСЬКИЙ ЗАМОК

Красназнавчий музей

Дегустаційний зал

вул. Капітульна, 33

Перші згадки - 9 століття. Замок був дерев'яним городищем над селищами білих хорватів, на чолі з князем **Лаборцем**. Спалено **уграми** (мадярами). З 11-го століття - замок кам'яний, центр комітату Унгр (Угорське королівство). У 1086 р. половці не змогли взяти його штурмом. У 13-му столітті у дворі замку з'являється кам'яна церква **св. Юрія**. У 1312 р. замок подарований роду **Другетів**, які володіли ним 350 років. В кінці 16-го століття замок перебудували. Стіни перенесли подалі від будівель і зміцнили. З'явилися кілька бастионів з гарматами. З трьох сторін замок обнесли ровом глибиною 10 метрів, через який було перекинато підйомний міст на ланцюгах.

У 1704 р. замок захоплений військом **Ференца II Ракоці**. Після поразки повстання, в 1711-му році, замок перейшов у володіння австрійської корони. Австрійська імператриця **Марія-Терезія** у 1775-му році передала замок Мукачівській греко-католицькій єпархії для створення в ньому духовної семінарії. З 1947-го р. замок використовується як красназнавчий музей. Зверніть увагу на бронзові скульптури Геракла, Турула і відпочиваючого Гермеса. Обов'язково відвідайте значущі експозиції музею і покричіть в колодязь у внутрішньому дворі. Дійдіть до далекого бастиону. З нього видно північну частину міста і унікальну дерев'яну церкву в сусідньому музеї. В кінці - келих закарпатського вина в казематах...

2 СКАНСЕН

Закарпатський музей народної архітектури та побуту

Дерев'яна церква

вул. Капітульна, 33

Ужгородський Скансен (музей під відкритим небом) відкритий для відвідувачів з 1970-го року (після 5 років організаційних і будівельних робіт). Загальна площа - 4 га. У музеї представлені зразки житла і садиб закарпатців низинних районів (русинів-долинян, румунів та угорців), а також - горян (бойків і гуцулів). Більше 20 будівель: 7 садиб, 6 житлових будівель, церква, дзвіниця, школа, кузня, млин, корчма. У музеї зберігається понад 14.000 експонатів. Зверніть увагу на гуцульську г'ражду з Рахівського району, не пройдіть повз 250-річної хати з колотих ясеневих колод, посидіть близько невеликої, але дуже старої хатки з села Тивава (Свалявський район). Головна родзинка музею - пам'ятник

народної дерев'яної архітектури - **церква з села Шелестьово** (Мукачівський район), 1777-го року побудови. Церква поєднує шатровий і бароковий стилі. Складається з малого зрубу (вівтарне приміщення) і великого зрубу (неф і притвор). Прикрашена трьома вежами. Побудована без єдиного цвяха. Перед входом до церкви - три дзвони. Внутрішнє оздоблення дуже просте. Іконостас прикрашений різьбленим рослинним орнаментом. У нього 4 яруси. На стінах нефа - старовинні ікони «**Хресна дорога**» і «**Страшний суд**» (особливо цінний експонат). Поруч з церквою - дзвіниця з села Вільховата (19-т ст.) - остання в світі діюча шестигранна гуцульська дзвіниця.

3 КАФЕДРАЛЬНИЙ СОБОР

Резиденція єпископа

Капітульна вулиця

вул. Капітульна

Завершення будівництва собору - 1646-й рік. Спочатку використовувався як храм єзуїтського монастиря, який був в резиденції Єпископа (будівля зліва від собору). Після того як в 1773-му році папа **Климент XIV** скасував орден єзуїтів, монастир і храм передали Мукачівській греко-католицькій єпархії на чолі з **Бачинським**. Храм був перебудований за канонами нових власників, додалися вежі, добудували капличку. У 19-му столітті додався портик з чотирма коринфськими колонами і годинник на вежі. На початку 20-го століття внутрішній розпис собору виконав **Йосип Бокшай**. У лівій башті собору встановлений однотонний дзвін «**Іван**», в правій - дзвін вагою 3 тонни.

У підземеллях собору, в крипті, ховали владик єпархії. Конфісковано собор і резиденцію комуністами в 1949-му році (крипта варварськи розграбована), повернуті в 1991-му році. Вулиця, що з'єднує кафедральний собор і замок, колись називалася **Замкова** (тепер - **Капітульна**, при СРСР - **Кремлівська**). Це найстаріша вулиця міста і перебувала вона всередині фортифікаційних споруд замку. З кінця 18-го століття праву частину вулиці віддали єпархії і на ній розмістилася кафедральна капітула (дорадчий орган Єпископа). Тут же будувалося керівництво єпархії, а також каноніки. Одним словом, виріс цілий греко-католицький квартал.

4 СИНАГОГА АШКЕНАЗІВ

Дитяча залізна дорога

пл. Театральна

Хоральна синагога ортодоксальної громади євреїв-ашкеназів побудована в 1904-му році. Автори проекту - **Дюла Папп** і **Ференц Саболч**. Неомавританський архітектурний стиль, перша залізо-бетонна будова міста. Місткість - 900 чоловік. У будівлі встановили центральне опалення, електричне освітлення, водопровід і каналізацію. Синагогу збудували на цоколі з рожевого мармуру, стіни її були облицьовані декоративними цеглою і червоними керамічними плитами, портал вікон прикрашений червоним штучним мармуром. В останні роки Другої Світової угорські та німецькі війська використовували будівлю як стайні. При СРСР іудейська символіка була

видалена, Скрижалі Заповіту замінили на ліру, прозорий мозаїчний купол закрили жерстю, з даху зняли всі псевдомавританські декорації, а башточки були замінені більш простими колонами. Зараз в будівлі знаходиться Закарпатська обласна філармонія. Будова в аварійному стані. Поруч з синагогою - покинута дитяча залізниця. Найкоротша в Україні. Створена в 1947-му році. Будувалася методом суботників. Довжина - 1.1 км. 2 зупинки: «**Сталінська**» (пізніше перейменована в «**Піонерську**», потім в «**Молодіжну**») і «**Парк**». У 2011-му році передана на баланс області. У 2012-му р. демонтована частина полотна. В даний час на приколі стоять тепловоз ТУ2-018 і два вагони ПВ51. Були зроблені спроби відновлення та безуспішно.

5 КОСТЕЛ СВ. ЮРІЯ

вул. Волошина

Римо-католицький костел 1611-го року побудови. Побудований **Юрієм Другетом** - колишнім реформатором, який змінив віру на католицьку. Храм кілька разів «змінював віру» (католики «►» реформатори). У підсумку залишився за католиками. Вівтар храму створив угорський художник **Лукач Йозеф Краккер**. Сучасний вигляд (пізнь бароко) носить з 1766-го року. У 1820-му році на храмі встановили годинник. Годинники постраждали від пожежі і були відновлені тільки в 1857-му р. Перестали працювати в 1904-му році і були замінені на те, що збереглося до нашого часу. У 1830-му році храм частково перебудували і збільшили. У 2001 р. храм відремонтували та передали католицькій громаді міста.

6 ТЕАТРАЛЬНА ПЛОЩА

+ Ляльковий театр

+ Пішохідний міст

+ «Корона»

+ Ясен

Формування нинішнього вигляду площі почалося в середині 19-го століття і продовжується й досі. Тут практично все має цінність. Не забудьте звернути увагу на пасаж взултетового магната **Томаша Баті** і **сторічний ясен**, обвитий плющем, в 100 метрах нижче за течією річки. Будівля, що примикає безпосередньо до пішохідного мосту - колишній обласний театр. Місце для будівництва виділили в 1906-му році. З 1919-го р. на сцені вже ставилися і українські п'єси. З 1988-го р. став **ляльковим театром**, а під «обласний» побудували будівлю (схожа на чорнобильський саркофаг) на протилежному березі річки. Пішохідний міст перекинутий через частково штучне русло

річки Уж (прокопано в 1333-му році). З'єднав Старе Місто і Нове Місто. Спочатку (17-19-те століття) був дерев'яний. З 1898-го року - перебудований з металу і по ньому ходив перший в місті автобус. Підірваний німцями в 1944-му році. В даний час пішохідний. Ще одна визначна будова на площі - колишній готель / ресторан «**Корона**». Побудований в 1910-му році. Попередню будову заїжджого двору повністю розібрали. Всередині будівлі «**Акацієвий сад**» зі сценою для вистав. Подейкують, між «Короною» і «Театром» існував підземний хід, який колись, дозволяв без зайвого розголосу «запрошувати» театралок в «номера».

7 ЛИПОВА АЛЕЯ

+ Каштанова алея

Пішохідний і транспортний (нижче за течією) мости з'єднують дві алеї. На правому березі - **найдовша в Європі липова алея** (2200 м). Закладена в 1928-му році. Кілька видів лип з різними періодами цвітіння висаджені так, щоб цвітіння тривало все літо. Найкраще місце для прогулянок в Ужгороді. На лівому березі річки - **каштанова алея**. Вона більш тіниста і прохолодна. Зробіть коло між двома мостами. Під час двокілометрової прогулянки Ви зможете оглянути півтора десятка пам'яток різного калібру. Посидіть на лавочках, розгляньте ужгородців. Якщо дозволяє час, відвідайте **парк Масарика** (перший президент Чехословацької республіки) біля транспортного мосту.

8 ШКОЛИ №1 та №3

+ Трохи єврейського

На самому початку липової алеї - красива будівля **школи №1** (нині лінгвістична гімназія). Побудована в 1912-му році в стилі еклектика. Спочатку - угорська королівська школа для дівчат. З 1945-го року - СШ №1. Зліва від входу в школу - занедбана будова ідальні. Раніше - єврейська **мікВА**. Трохи ближче до річки розташовувалася дерев'яна **кошерна м'ясна**. А будівля переговорного пункту - колишня **хасидська синагога**. **Школа №3** - посередині липової алеї. Побудована в 1932-му році як чеська народна школа в мікрорайоні Малий Галагов. З 1946-го року - загальноосвітня школа №3. За часів Радянського Союзу школи №3 і №1 - були найсильнішими школами міста.

9 КОРЗО, ВОЛОШИНА

+ Герб комітату «Унг»

+ Василянський монастир

+ Церква греків

Корзо - центральна вулиця Старого Міста. Згадується у 1691-му р. як **Мостова** (при комуністах - **Суворова**). Проживали ремісники. Сучасний архітектурний вигляд сформувався в кінці 19-го століття. У довоєнний період тут розташовувалися дрібні лавки і магазинчики, що належали, переважно, євреям. Триповерхова будівля на перетині з вул. Волошина колись називалася «**Білий Корабель**» (на честь казенної корчми). Згоріла в 1909 р. і була побудована заново. Не гуляйте по Корзо з опущеною головою, обов'язково дивіться вгору - там найцікавіше. Вулиця **Волошина** (раніше - **Маломістова**), перетинає Корзо під прямим кутом. Відразу біля перетину - **костел св. Юрія**. Навпроти - будівля в стилі **сецесія**.

Трохи далі по лівій стороні - **будинок св. Гезелли** (нині музичилище) - перший церковний виховний заклад для дівчаток. Навпроти - **пасаж Баті**. Через 300 метрів не пройдіть повз ароматні воріт (вхід в Перший Жупанат) з гербом комітату «Унг» (витязь з трьома колосками в руках) над ними. Герб, власне як і будова, 1771-го року. Закінчується вулиця колишнім **Василянським монастирем** (1911 р.) і **церковною друкарнею** (1925 р.). У монастирі зараз «фізфак», у приміщенні друкарні - «податкова інспекція». За будівлею монастиря колишня церква греків, а нині - велика аудиторія «фізфаку». Церковну вежу і внутрішнє оздоблення знищили комуністи. Залишки церкви помітні з боку річки.

10 БОТСАД

+ 500-річний платан

+ Парк

Заснований в 1948-му році на місці двох горіхово-фруктових садів. Площа 4,5 га. Три тераси. Перепад висот 22 м. 3900 видів рослин у відкритому ґрунті і 1100 тепличних. 800 видів дерев і кущів. 130 видів хвойних рослин. Флора Закарпаття представлена 400-ма видами рослин. В оранжереї ростуть банан, мімоза, лавр, евкаліпт, папайя, 10 видів пальм, 250 видів кактусів. За парканом ботсаду - дитяча залізниця. Спустившись від ботсаду ми потрапляємо в парк **Підзамковий** (раніше **Горького** - це колишній звіринець Другетів). У 150-ти метрах від входу росте **найстаріше дерево Ужгорода** - 500-річний платан посаджений **Другетами**.

11 БУДІВЛЯ ОБЛРАДИ

+ Ліфт

Родзинка кварталу «**Галагов**» - будівля **Народної Ради** (колишня Земська Управа) «пера» відомого чеського архітектора **Крупки**. Прямокутна будівля (94x74 м) 1936-го року побудови. Стиль - конструктивізм. 6 поверхів, 13 виходів. Побудовано на болоті. Під фундамент заливали рідке скло. Будова складається з двох окремих половин, які плавають відносно одна одній. У будівлі з 1938-го року працює унікальний ліфт безперервної дії - «**патерностер**» (лат. чотки, дослівно - «Отче наш»). Назва походить від чоток і читається при їх переборі молитви. У ліфті 14 кабінок. На території колишнього СРСР таких ліфтів залишилося два: один у нас, другий - в Санкт-Петербурзі.

12 ХУДОЖНІЙ МУЗЕЙ

Будову побудували в 1809-му році в якості **комітатського будинку** (жупанату) в якому розміщувалася адміністрація **Ужанського комітату** (адміністративно-територіальна одиниця Угорського королівства, що існувала з 10 ст. до 1918-го року). У 1787-му році тут встановили перший телефонний апарат в місті. У 1919-му році відбулося засідання, на якому було прийнято рішення приєднати Закарпаття до Чехословаччини. В даний час (з 1979-го року) в будівлі розташовується **художній музей ім. Бокшая**. У ньому зібрані кращі колекції творів російського, українського та західноєвропейського мистецтва. Фонди музею налічують понад **5000 експонатів**.

13 АМБАР І ВИННИЙ ЛЬОХ

Комплекс будівель 1781-го року побудови. Архітектурна пам'ятка національного значення. Розташований біля підніжжя комітатської гірки. Будова розташовувалась на в'їзді на територію міського базару. У ній зберігалися зерно, пиво, горілка, бочки з вином, овеча шерсть, свиняче сало. Вважається, що десь на території об'єкту працював перший в Закарпатті пивоварний завод. Останнім часом за «об'єктом» закріпилася назва «**Совине гніздо**». Вважається, що так називався готель, який працював там з кінця 19-го століття. Пізніше, в приміщеннях діяло керамічне училище, а після - столярна школа. В радянські часи в підвалах були склади, переважно вино-горілчані.

15 ПЛОЩА ШАНДОРА ПЕТЕФІ

Вперше згадується в 1631-му році. Основний об'єкт - панська корчма. Місцевість була заболочена, так як Уж постійно виходив з берегів і затоплював територію. У 18-му столітті була введена регуляція берегів і правобережну частину перестало затоплювати. Перша назва - «**Торгова площа**», потім «**Орлина**», при угорцях - «**Кошута**», за чехів - «**Масарика**» (в центрі стояв пам'ятник), при Радах - «**Возз'єднання**». Зараз в центрі площі стоїть пам'ятник угорському поету Ш.Петефі, який, до речі, у своїх нотатках негативно відгукувався про Ужгород. Зверніть увагу на старі будинки між мостом і площею.

14 ПАГОРБ СЛАВИ

Школа №4

Меморіальний комплекс відкрито 22 червня 1945-го року. У 217-ти братських і одиночних могилах перепоховали останки 924-х воїнів-визволителів. Центральною спорудою меморіалу є **Арка Слави**. На її вершині встановлена урна, оповита траурною стрічкою. На верхній терасі 8 травня 1965-го р. були відкриті обеліск і стела на **могилі Невідомого солдата**, запалено **Вічний вогонь**. На нижній терасі два танки: **Т-34-85** і **Т-70**. Тераси з'єднує тіниста кипарисова алея. Рухаючись з центру міста на Пагорб, зверніть увагу на будівлю школи №4 (нині словацька школа) в 100 метрах від колишнього жупанату (худ. музей). Будинок побудований в 1904-му році в стилі англійського романтизму.

МІНІ-СКУЛЬПТУРИ

30+

Починаючи з кінця 2010-го року в місті Ужгород з завидною регулярністю з'являються невеликі тематичні скульптури авторства М. Колодко. Все почалося зі статуї «миколайчики». Потім була Статуя Свободи («свободка») - перший ужгородський маяк, Ференц Ліст, пароплав «Карпатія», солдат Швейк, «вузлик Кротона», Іглавські їжачки, художник Глюк, Джон Лорд, Енді Ворхол, кубик Рубіка, Моцарт, опришок Шугай, Майкл Стренк, Малий Уж...

Детально ознайомитися з ужгородськими міні-скульптурами можна скачавши відп. путівник (<http://guide.uzhgorod.ua>)

ТАКОЖ ДУЖЕ ВАРТІ УВАГИ ЗА НАЯВНОСТІ ТРАНСПОРТУ АБО ГРОШЕЙ НА ТАКСІ

ГОРЯНСЬКА РОТОНДА

Городище

Церква в селі **Горяни** (нині частина Ужгорода) - цінна історико-архітектурна пам'ятка 12-го (!) століття. Всередині збереглися унікальні фрески, які були виявлені під штукатуркою при відновлювальних роботах в 1879-му році. Складається церква з трьох частин: ротонди (напівкруглої зовні і шестикутної всередині), нефа і секрестії. Найстаріша частина - ротонда, пізніше (14-15 століття) був добудований готичний неф, і вже потім секрестія. Товщина стін будівлі - 1-2 м, висота - 9 м. У 100 метрах від церкви залишки старого городища. Вважається, що Ужгород почався саме звідси. Відстань на автомобілі від ротонди / городища до центру Ужгорода - 5,3 км. Якщо є можливість - **ОБОВ'ЯЗКОВО** відвідайте.

НЕВИЦЬКИЙ ЗАМОК

Гребля

Руїни замку 13-го ст. в селі **Невицьке**. До 13 ст. на місці замку існувало дерев'яне укріплення. У 1241 р. зруйновано монголо-татарами. Відновлено в кінці 13 ст. Триярусна вежа-донжон, символ замку, була добудована в 14 ст. Сучасні обриси - початок 16 ст. Оточений двома валами з ровом між ними. На початку 17 ст. ним володіли **Другети**. У 1644-му р. замок зруйнував трансільванський воєвода **Дьордь Ракоці**. У 1879 р. поруч із замком заклали сад **Вагнера** та **фонтан**. У 1923 р. відновлювали чехи, у 1968 р. - комуністи. У 2012 р. зруйнувався дах малої вежі, а в березні 2019 р. впав дах з донжону. Біля підніжжя замкової гори заслуговує на увагу стара чеська гребля 1930-их років. Працює й досі - відводить воду з річки для двох ГЕС.

ПРИМІТКИ

КРИМ ЇЖИ ДУХОВНОЇ...

Ужгород славиться своїми **кав'ярнями**. У Старому Місті їх безліч. З популярних: «Меделін», «Riverside», «Byron», «Бондаренко», «Shtefanyo», «Goriziana». З недавнього часу місто може похвалитися **пивними пабами**. Їх, гідних уваги, в Ужгороді понад 40. З рекомендованого: «Корзо 10», «Yuber» (своя пивоварня), «Pub House», «Egan», «Ungweiser» (своя пивоварня), «Клепач», «LABDA», «Годинка». Тільки в центрі їх, пабів, з десяток. Хочете спробувати **закарпатську кухню**? Тоді вам в село **Перечин** (22 км), в корчму «**Підкова**». Смачніше в Закарпатті ніхто не нагодує. Дегустація вина - зал винороба Ковача або дегустаційний підвал в замку.

УЖГОРОД ЦІКАВИЙ

НАЙВИЗНАЧНІШІ ТУРИСТИЧНІ АТРАКЦІЇ МІСТА

www.guide.uzhgorod.ua

Версія: 1.01

© 2015-2020 Богданов Олександр